

DAVID ALBAHARI

Indijanac na Olimpijskom trgu

Rano popodne, u centru grada, put mi preprečuje pijani Indijanac. Prvo mi zatraži sitninu, a kada ga odbijem, ponudi da mi proda marihuanu. Otvara dlan i pokazuje bedan smotuljak. U sred dana, naravno, izgleda mnogo veći. Kažem mu šištavim glasom, da je skloni, i lice mu načas postaje oštro, ali onda namigne i gurne travu u džep. I dalje, međutim, stoji ispred mene ne pokazujući ni najmanju nameru da se pomeri, a ako se ja pokrenem, on će me preduhitriti, znam, mogu da osetim da za njega ne postoji ništa više osim iščekivanja mog pokreta. čak i ako ustuknem, naći će mi se iza leđa. Dok me pita da li sada mogu da udelim malo sitnine, lice mu ponovo postaje mekše. Kažem da nemam sitninu, ali da sam spreman da mu dam dvadeset dolara ukoliko mi ispriča neku priču koju je čuo od svojih starih. Dugačka je to rečenica, a ja je izgovaram polako, prateći kako se prvo nedoumica, potom sumnjičavost pojavljuju u njegovim očima. Predlažem da odemo do Olimpijskog trga i tamo sednemo na klupu, i odmah polazim, ali on još okleva da se pomeri, dovoljno dugo da ga očešem laktom. Sada si me gurnuo i nikad više, kaže Indijanac, je li jasno?

Klimam glavom, ali on traži da izgovorim reči naglas, i ponavlja to sve dok ne kažem: Jasno. U redu, kaže Indijanac, idemo sada na Olimpijski trg. Prelazimo na drugu stranu ulice. Pitam ga kako se zove, i zamišljam imena poput Orlovog Pera ili Besnog Konja. Džon, kaže Indijanac. Ne pita me kako se ja zovem, ali ipak mu kažem: Ljubomir. Kakvo ti je to ime? pita Indijanac. Onaj koji voli mir, kažem, Indijanac odmahuje glavom. Niko ne voli mir, kaže, to su priče za malu decu. Sležem ramenima; oko nekih stvari ne vredi se prepirati. Približavamo se zalagaonici. Pred ulazom stoje dva Indijanaca, i Džon se odvaja od mene, prilazi im u blagom luku. Načinim još tri-četiri koraka, onda se zaustavljam. Izlozi zalagaonice zaštićeni su gvođenim rešetkama. Gledam izložene predmete: kožnu fotelju na kojoj počiva izvezen jastuk, stonu lampu, bicikl, rukavicu za bejzbol. Kada se okrenem, vidim da me sva trojica Indijanaca posmatraju. Džon i dalje govori, premda ne mogu da ga čujem, i onda oni počinju da se smeju. Pretvaram se da me zanimaju kišobrani u izlogu, ali osjećam kako mi obrazi gore. Kada se ponovno okrenem, nema nijednog od njih. Osvrćem se na drugu stranu, gvirim kroz staklo u unutrašnjost zalagaonice, čak podižem pogled prema nebu. Nastavljam dalje, prolazim pored parkirališta, obilazim ženu sa kolicama za bebu, i tu, na travnjaku koji okružuje trg, spazim Džona. Ponovno je sam. Pomalo se njiše, uprkos raširenim nogama, i maše mi. Gde si dosad? pita me. Pažljivo ga razgledam, pokušavam da utvrdim da nije u pitanju neka prevara, možda brat blizanac. Da li se među Indijancima uopšte rađaju blizanci? Džon, ovaj koji je preda mnom, ima veliki mladež iza desnog uha, i ma koliko se trudim, ne uspevam da se prisetim tog mladeža iza uha onog Džona. Doduše, on je hodao pored mene s desne strane, i ako sam mu uopšte pogledao u uho, onda je to bilo levo a ne desno, ali siguran sam da to nisam uradio, jer sam oduvek smatrao da zavirivanje u nečije uši predstavlja grub, nasilan čin protiv privatnosti. Mladež iza Džonovog uha vidio sam samo zato što mi je Džon, kada sam mu prišao, okrenuo leđa, govoreći: Da nađemo neko zgodno mesto, i za to vreme, dok je stajao ispred mene a ja nemoćno podizao pogled uz njegova široka pleća i snažan vrat, pogled mi je pao na mladež, delimično sakriven Džonovom kosom, crnom kao zift. Ne znam šta je zift, priznajem. Leto je i Olimpijski trg pun svetlosti. Fontana prska usred

plitkog veštačkog jezerceta. Posvuda, na travi i kamenim pločama, leže ljudi. Džon me vodi prema jednoj od klupa bliže vodi. Dok sedamo, pitam ga kako je onako nestao ispred zalagaonice. Nisam ja nestao, kaže Džon, nego si se ti izgubio. Pokušavam da protestujem, ali ne dolazim do reči. Nije to ništa neobično, kaže Džon, većina ljudi se stalno gubi, a mnogi se nikada ne pronađu. Spušta dlanove na kolena. Ovaj svet je vraški klizavo mesto, kaže Džon, i ako ostaneš bez oslonca, ko zna gde ćeš završiti? Ne može svako da bude orao, je li tako? Potvrдно klimam glavom, premda uopšte ne razumem o čemu govori. Možda je ipak trebalo da mu udelim malo sitnine i da ga pustim da ide s milim Bogom? Možda još uvek mogu to da uradim, i da onda hitro pređem preko trga, prođem pored gradske većnice i uđem u zgradu biblioteke? Ne možeš kaže Džon, jer imamo drugačiji dogovor, a da li znaš šta se događa onima koji ne poštuju dogovore? Gledam ga u neverici. Ponovno se nalazi z moje desne strane, tako da ne mogu da proverim postojanje mladeža iza njegovog desnog uha, ali zato sada na levom obrazu vidim tri uporedna plitka ožiljka, trag kakve kandže ili pijanog pada na žičanu ogradu, što bi, s obzirom da to nisam ranije zapazio, moglo da znači da pored mene sedi treći Džon. Da, kaže Indijanac, svaki čovek postoji u bezbroj primeraka, ali samo mali broj ljudi uspeva sve da ih drži na okupu. Većina hoda haotično svetom dok se sasvim ne raspu, dok ne izblede iz postojanja kao odraz na uskomešanoj vodi. A oni koji ne poštuju dogovor, pitam, šta se njima događa? Džon se okreće i pažljivo me posmatra. Bolje da ne znaš, kaže, bolje da ne znaš. Sležem ramenima; oko nekih stvari ne вреди se prepirati. Uostalom, došao sam ovde zbog priče, zar ne? U tom slučaju, kažem, možemo da počnemo. Indijanac je, međutim, zatvorio oči. Možda spava, pomišljam, ali kad se pridignem da oslušnem kako diše, on ih naglo otvori, odskoči sa klupe i krikne. Nije to neki glasan krik, ali nekoliko glava se podiže i okreće u našem pravcu. Šta je bilo? pitam, širim ruke. Prepao si me, kaže Džon. Vrača se na klupu, seda. Ne volim da vidim, kaže, nijedno belo lice iz takve blizine. Ako uskoro ne odem iz ovog sunca, uzvraćam, biće mnogo tamnije. Džon počinje da se smeje. Smeje se grohotom sve dok se ne zagrcne i presamiti od kašlja. Dva-deset dolara, kaže s licem iznad šaka na koljenima. Šta? Dogovorili smo se za dvadeset dolara, je li tako? Tako je,

odgovaram, ali tek kada čujem priču. Džon se uspravlja, suznih, zakravljenih očiju, i kaže: Bila jednom jedna žena koja se zvala Kukuruz. Niko nije znao zašto se tako zove, jer niko pre toga nije čuo tu reč. Nisu znali ni odakle je došla, a kada bi je pitali, samo bi odmahнула rukom u neodređenom pravcu i rekla: Odande. Pa, dobro, rekli su ljudi, ako je tako, neka tako bude. I tako je žena živela sa njima, i vremenom rodila dva sina. Sinovi su lepo rasli, uglavnom zbog toga što jim je majka odnekud donosila za jelo žućkasto zrnevlje kakvo niko drugi nije imao. Jednog dana sinovi odluče da je krišom prate, ne bi li doznali odakle joj ta hrana. Išli su za njom, išli, išli sve dok se nisu našli duboko u šumi, na rubu proplanka. I dok su oni virili kroz žbunje, njihova majka je skinula svu odeću sa sebe i počela da se trlja po celom telu. Svaki put kada bi se protrljala, šaka bi joj se napunila zlaćanim zrnima i ona bi ih usula u kotaricu. Sinovi su se zgrozili, pogotovo što se majka trljala i preko grudi i između nogu, i dok su žurili kući, doneli su odluku da je ubiju. Međutim, žena je znala šta oni smeraju, ali je takođe znala da tako mora da bude i da nema te sile koja bi mogla da promeni tok događaja. Zato im je, kada je nedugo posle njih stigla kući, rekla da zna šta su smislili, te da zna da iza leđa kriju noževe. Spustila je kotaricu sa zrnevljem pored ognjišta i rekla im da pođu za njom. Odvela ih je do mesta gde je tlo bilo sasvim ravno, i tu im je rekla da prvo moraju da iskopaju iz zemlje svaki koren i svaku travku koje nađu, a onda, kada je ubiju, njeno okrvavljeno telo moraju da vuku gore-dole preko tog raščićenog tla. Sinovi su postupili onako kako ih je majka posavetovala. Prvo su povadili travke i korenje, potom su s noževima i sekirama u rukama nasrnuli na majku, ubili je, vezali za noge i ruke, i vukli s kraja na kraj ogoljenog zemljišta. I stvarno, gde god je majčina krv natopila zemlju, izrasla je stabljika sa dugim, uskim zelenim listovima i klipovima prepunih žutih zrna. Dok su ih brali, listovi su šušтали, a njima se činilo da čuju majčin glas. Nazvaćemo ovu biljku kukuruz, rekoše oni, i tako ćemo uvek znati da je to zapravo krv naše majke. Kraj priče, kaže Džon. Čekam još malo, sve u nadi da će ipak nastaviti i, napokon, pomenuti oca. Priča bez oca je kao sonet bez rime, ali to ne govorim. Neka uverenja treba sačuvati samo za sebe. Podsjeća me na grčke tragedije, napokon kažem. Jesi li ti iz

Grčke? pita Džon. Ne, odgovaram, ja sam iz zemlje koje više nema. Indijanac polako podiže pogled prema meni. Zato se ti tako lako gubiš, kaže. Sležem ramenima; oko nekih stvari ne vredi se prepirati. I Džon sleže ramenima: Daj, onda, dvadeset dolara, kaže, pa da krenem. Vadim novac iz džepa i pružam mu dve novčanici po deset dolara. Možda bi ipak kupio malo trave? pita Džon. Na Olimpijskom trgu? U sred dana? Nikad. Kako ti drago, kaže Džon, ustaje i odlazi. Ne gledam za njim, jer znam, poučen ranijim iskustvom, da ga neću videti tamo gde to očekujem. I stvarno, samo trenutak kasnije, vidim ga na naspramnoj strani, na drugoj obali jezerceta: sedi s bosim nogama zagnjurenim u vodu, a u ruci drži smeđu papirnu kesu iz koje izviruje grlić flaše. Sada je moj red da zatvorim oči. Što i činim. Ispod kapaka, svetlih od popodnevnog sunca, umesto Olimpijskog trga nazirem ledinu na kojoj stoji žena zvana Kukuruz. Maše sinovima i poziva ih da nasrnu na nju, i onda im, posle prvih udarca, pokazuje naka bolja mesta na svom telu. Sinovi ponovno nasrću, i majka ih podstiče probranim rečima, koristeći svaku priliku da im pomiluje mišice ili provuče prste kroz kosu. Krv šiklja iz njenog tela, iz brojnih rana, i sinovi opet zamahuju, još snažnije, još složnije, a majka se smeši i suze radosnice slivaju joj se niz obraze. Preterao sam sa tim suzama, znam, ali verujem da će Džon razumeti. Onda otvaram oči, ustajem i ulazim u kukuruzno polje koje je prekrilo ceo trg.